Oikeustapauskokoelma

JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
YVES BOT
7 päivänä kesäkuuta 2012 [1]

Asia C-451/11

Natthaya Dülger
vastaan
Wetteraukreis

(Ennakkoratkaisupyyntö – Verwaltungsgericht Gießen (Saksa))

ETY:n ja Turkin välinen assosiaatiosopimus — Assosiaationeuvoston päätöksen N:o 1/80 tulkinta — Jäsenvaltion laillisille työmarkkinoille kuuluvan turkkilaisen työntekijän perheenjäsenten oleskeluoikeus — Thaimaan kansalainen, joka on asunut vähintään viiden vuoden ajan turkkilaisen työntekijän kanssa — Oikeudet, jotka on saavutettu ennen avioeron myöntämistä Thaimaan kansalaiselle ja turkkilaiselle työntekijälle

1. Käsiteltävässä asiassa unionin tuomioistuimella on mahdollisuus täsmentää assosiaation kehittämisestä 19.9.1980 tehdyn assosiaationeuvoston [2] päätöksen N:o 1/80 [3] 7 artiklan ulottuvuutta. Tässä määräyksessä määrätään, että turkkilaisen työntekijän perheenjäsenellä, jolle on annettu lupa muuttaa työntekijän luokse vastaanottavan jäsenvaltion alueelle, on oikeus asuttuaan tässä jäsenvaltiossa vähintään kolme vuotta vastaanottaa mikä tahansa työtarjous tällä alueella ja asuttuaan tässä jäsenvaltiossa säännönmukaisesti vähintään viisi vuotta tehdä vapaasti minkälaista tahansa valitsemaansa palkattua työtä.

2. Unionin tuomioistuimen on erityisesti ratkaistava, voidaanko kolmannen valtion kansalaista, jolla ei ole Turkin kansalaisuutta, pitää tässä määräyksessä tarkoitettuna turkkilaisen työntekijän perheenjäsenenä ja voiko hän siten vaatia niitä oikeuksia, jotka kuuluvat perheenjäsenelle kyseisen määräyksen nojalla.

3. Tässä ratkaisuehdotuksessa esitän perustelut sille, minkä vuoksi katson, että päätöksen N:o 1/80 7 artiklan ensimmäisen kohdan toista luetelmakohtaa on tulkittava siten, että kolmannen valtion kansalaista, jolla ei ole Turkin kansalaisuutta ja joka on asunut vähintään viiden vuoden ajanjakson ajan sellaisen aviopuolisonsa kanssa, joka on laillisille työmarkkinoille kuuluva turkkilainen työntekijä, voidaan pitää turkkilaisen työntekijän ”perheenjäsenenä”.

4. Sitten ehdotan unionin tuomioistuimen toteavan, että tällainen kansalainen, jolla on turkkilaisen työntekijän perheenjäsenenä kyseiseen määräykseen perustuvia oikeuksia, ei menetä näitä oikeuksia sen vuoksi, että hänelle ja tälle turkkilaiselle työntekijälle myönnetään avioero kyseisten oikeuksien saavuttamisen jälkeen.

1 — Alkuperäinen kieli: ranska.

2 — Assosiaationeuvosto perustettiin Euroopan talousyhteisön ja Turkin välisellä assosiaatiosopimuksella, jonka allekirjoittivat 12.9.1963 Ankarassa yhtäältä Turkin tasavalta ja toisaalta ETY:n jäsenvaltiot ja yhteisö. Kyseinen sopimus tehtiin, hyväksyttiin ja vahvistettiin yhteisön puolesta 23.12.1963 tehdyllä neuvoston päätöksellä 64/732/ETY (EYVL 1964, 217, s. 3685; jäljempänä assosiaatiosopimus).

3 — Päätökseen N:o 1/80 voi tutustua julkaisussa Accord d’association et protocoles CEE-Turquie et autres textes de base, Euroopan yhteisöjen virallisten julkaisujen toimisto, Bryssel, 1992.

I Asiaa koskevat oikeussäännöt

A *Unionin oikeus*

1. Assosiaatiosopimus

5. Euroopan yhteisö ja Turkin tasavalta tekivät 12.9.1963 assosiaatiosopimuksen turkkilaisten työntekijöiden vapaan liikkuvuuden sääntelemiseksi yhteisön alueella. Tämän sopimuksen tarkoituksena on ”edistää sopimuspuolten välisten kaupallisten ja taloudellisten suhteiden jatkuvaa ja tasapainoista vahvistamista ottamalla täysin huomioon tarve varmistaa Turkin talouden nopeampi kehitys sekä Turkin kansan työllisyystason ja elinolojen parantuminen”. [4]

6. Mainitussa sopimuksessa tarkoitetun turkkilaisten työntekijöiden vapaan liikkuvuuden asteittaisen toteutumisen on tapahduttava assosiaationeuvoston, jonka tehtävänä on taata assosiaatiojärjestelmän asteittainen soveltaminen ja kehittäminen, päättämien yksityiskohtaisten sääntöjen mukaisesti. [5]

2. Assosiaatiosopimuksen lisäpöytäkirja

7. Assosiaatiosopimuksen lisäpöytäkirjassa [6] vahvistetaan assosiaation siirtymävaiheen edellytykset, yksityiskohtaiset säännöt ja aikataulu. Sen II osastossa on useita artikloja, jotka koskevat henkilöiden ja palveluiden liikkuvuutta.

8. Lisäpöytäkirjan 59 artiklassa määrätään siten, että ”tämän [pöytäkirjan] soveltamisalalla Turkkiin ei voida soveltaa edullisempaa kohtelua kuin se, jonka jäsenvaltiot myöntävät toisilleen yhteisön perustamissopimuksen mukaisesti”.

3. Päätös N:o 1/80

9. Assosiaationeuvosto teki päätöksen N:o 1/80, jonka tarkoituksena on erityisesti parantaa työntekijöiden ja heidän perheenjäsentensä oikeudellista asemaa verrattuna assosiaatiosopimuksen 12 artiklan täytäntöönpanosta 20.12.1976 tehdyllä assosiaationeuvoston päätöksellä N:o 2/76 käyttöön otettuun järjestelmään. Viimeksi mainitussa päätöksessä myönnettiin turkkilaisille työntekijöille asteittainen oikeus työhön vastaanottavassa jäsenvaltiossa sekä näiden työntekijöiden lapsille oikeus koulutukseen kyseisessä jäsenvaltiossa.

10. Turkkilaisen työntekijän perheenjäsenten oikeuksia koskevat määräykset sisältyvät päätöksen N:o 1/80 7 artiklaan. Siinä määrätään seuraavaa:

”Jäsenvaltion laillisille työmarkkinoille kuuluvan turkkilaisen työntekijän perheenjäsenillä, joille on annettu lupa muuttaa työntekijän luokse, on oikeus

— asuttuaan tässä jäsenvaltiossa säännönmukaisesti vähintään kolme vuotta vastaanottaa mikä tahansa työtarjous, jollei yhteisön jäsenvaltioiden työntekijöille annettavasta etusijasta muuta johdu

— asuttuaan tässä jäsenvaltiossa säännönmukaisesti vähintään viisi vuotta tehdä tässä jäsenvaltiossa vapaasti minkälaista tahansa valitsemaansa palkattua työtä.

4 — Ks. assosiaatiosopimuksen 2 artiklan 1 kohta.

5 — Ks. assosiaatiosopimuksen 6 artikla.

6 — Lisäpöytäkirja allekirjoitettiin Brysselissä 23.11.1970, ja se tehtiin, hyväksyttiin ja vahvistettiin yhteisön puolesta 19.12.1972 annetulla neuvoston asetuksella (ETY) N:o 2760/72 (EYVL L 293, s. 1).

Turkkilaisten työntekijöiden lapset, jotka ovat saaneet ammattikoulutusta vastaanottavassa valtiossa, voivat tässä jäsenvaltiossa asumisensa kestosta riippumatta vastaanottaa tässä jäsenvaltiossa minkä tahansa työtarjouksen sillä edellytyksellä, että toinen vanhemmista on työskennellyt laillisesti kyseisessä jäsenvaltiossa vähintään kolme vuotta.”

B *Kansallinen oikeus*

11. Ulkomaalaisten oleskelusta, työskentelystä ja kotouttamisesta liittovaltion alueella 30.7.2004 annetun lain [7] (Gesetz über den Aufenthalt, die Erwerbstätigkeit und die Integration von Ausländern im Bundesgebiet) 4 §:n 5 momentin mukaan ulkomaalaisella, jolla on assosiaatiosopimuksen perusteella oleskeluoikeus, on velvollisuus osoittaa oleskeluoikeuden olemassaolo oleskeluluvan avulla, jos hänellä ei ole sijoittautumislupaa tai pysyvää oleskelulupaa Euroopan unionissa. Oleskelulupa myönnetään hakemuksesta.

II Pääasian tosiseikat ja ennakkoratkaisukysymys

12. Pääasian kantaja Natthaya Dülger on Thaimaan kansalainen, joka on syntynyt 26.7.1973 Buriramissa (Thaimaa). Hän on saapunut Saksaan 30.6.2002 turistiviisumilla.

13. Natthaya Dülger avioitui 12.9.2002 Tanskassa 1.12.1960 Turkissa syntyneen Turkin kansalaisen Mevlüt Dülgerin kanssa. Viimeksi mainitulla on ollut vuodesta 1988 lähtien pysyvä oleskelulupa Saksassa. Hän on työskennellyt Saksassa eri työnantajien palveluksessa 1.10.2002–30.6.2004, 1.8.2004–8.6.2005, 1.3.2006–15.3.2008 sekä 1.6.2008–31.12.2009. Tältä osin on selvää, että Mevlüt Dülger on merkityksellisenä ajanjaksona päätöksen N:o 1/80 7 artiklassa tarkoitettu laillisille työmarkkinoille kuuluva turkkilainen työntekijä. [8]

14. Pääasian kantaja teki 18.9.2002 Saksan viranomaisille oleskelulupahakemuksen ja ilmoitti tässä yhteydessä, että hän oli naimisissa ja että hänellä oli kaksi lasta, jotka ovat syntyneet Thaimaassa vuosina 1996 ja 1998. Hän sai määräaikaisen oleskeluluvan voidakseen asua yhdessä aviopuolisonsa kanssa. Tätä oleskelulupaa on tämän jälkeen säännöllisesti jatkettu, viimeksi ajaksi 10.9.2008–26.6.2011. Kantajalla on 21.6.2011 lähtien ollut väliaikainen todistus oleskeluluvan jatkohakemuksen jättämisestä (Fiktionsbescheinigung).

15. Verwaltungsgericht Gießen (Saksa) tarkentaa, että pääasian kantaja on asunut keskeytyksettä Mevlüt Dülgerin kanssa alkaen heidän avioliitostaan syyskuussa 2002 siihen asti, kun he muuttivat erilleen kesäkuussa 2009.

16. Pääasian kantaja muutti erilleen aviopuolisostaan 3.6.2009 ja muutti naistentaloon Friedbergiin (Saksa) kahden tyttärensä kanssa; tyttäret olivat saapuneet Saksaan 1.7.2006. Siitä lähtien hän on saanut sosiaalietuuksia itselleen ja tyttärilleen. Kantajan ja tämän puolison avioero tuli lainvoimaiseksi 3.2.2011.

17. Wetteraukreisin (Wetteraun piirikunta) ulkomaalaisviranomaiset ilmoittivat pääasian kantajalle 9.9.2009 päivätyllä kirjeellä, että tämä on sen jälkeen, kun hän on muuttanut erilleen miehestään, saanut itsenäisen oleskeluoikeuden, joka kuitenkin on voimassa vain vuoden ilman, että hänen pitäisi näyttää pystyvänsä huolehtimaan itsensä ja lastensa elatuksesta. Jos kantaja on vielä 4.6.2010 jälkeen valtion tuen varassa, hänen ja hänen lastensa oleskeluoikeutta rajoitettaisiin tämän jälkeen ja hänen pitäisi poistua Saksan alueelta. Vain, jos kantaja ja hänen lapsensa pystyvät siihen mennessä huolehtimaan itsenäisesti elatuksestaan, kantajan oleskeluoikeus pysyisi voimassa.

7 — BGBl. 2004 I, s. 1950; sellaisena kuin laki on 25.2.2008 julkaistussa versiossa (BGBl. 2008 I, s. 162).

8 — Ks. erityisesti ennakkoratkaisupyynnön esittämisestä tehdyn päätöksen 5 kohta.

18. Pääasian kantaja teki 18.9.2009 Wetteraukreisille ulkomaalaisten oleskelusta, työskentelystä ja kotouttamisesta liittovaltion alueella annetun lain 4 §:n 5 momenttiin perustuvan oleskelulupahakemuksen sillä perusteella, että hän oli saanut päätöksen N:o 1/80 7 artiklan mukaisia oikeuksia. Hän katsoo nimittäin olevansa jäsenvaltion laillisille työmarkkinoille kuuluvan sellaisen turkkilaisen työntekijän perheenjäsen, jonka kanssa hän on asunut säännönmukaisesti vähintään kolme vuotta, eikä hänen mukaansa sillä ole merkitystä, onko perheenjäsenellä Turkin kansalaisuus.

19. Wetteraukreis hylkäsi 15.3.2010 tekemällään päätöksellä pääasian kantajan hakemuksen. Se katsoi, ettei kantaja ollut saanut kyseisen määräyksen nojalla mitään oikeuksia, koska ainoastaan turkkilaisen työntekijän turkkilaiset perheenjäsenet voivat vedota tähän määräykseen. Sitä paitsi hänen turkkilainen aviopuolisonsa ei myöskään ollut osoittanut kuuluvansa laillisille työmarkkinoille, koska tämä oli tehnyt töitä vain lyhyissä ajanjaksoissa heidän yhteiselämänsä aikana.

20. Pääasian kantaja nosti tästä päätöksestä kanteen ennakkoratkaisupyynnön esittäneessä tuomioistuimessa. Kyseinen tuomioistuin on epävarma siitä, miten päätöksen N:o 1/80 7 artiklaa on tulkittava. Verwaltungsgericht Gießen on siis päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

”Voiko Thaimaan kansalainen, joka on ollut naimisissa jäsenvaltion laillisille työmarkkinoille kuuluvan turkkilaisen työntekijän kanssa ja joka on saatuaan luvan muuttaa tämän luokse asunut hänen kanssaan keskeytyksettä yli kolme vuotta, vedota – – päätöksen N:o 1/80 7 artiklan ensimmäisen kohdan ensimmäiseen luetelmakohtaan perustuviin oikeuksiin sillä seurauksella, että hänellä on tämän määräyksen välittömän oikeusvaikutuksen perusteella oleskeluoikeus?”

III Arviointi

21. Totean alustavasti, että on selvää, että pääasian kantaja on asunut keskeytyksettä turkkilaisen työntekijän kanssa alkaen heidän avioitumisestaan syyskuussa 2002 ja jatkuen siihen asti, kun he ovat muuttaneet erilleen 3.6.2009.[9] Kantajan tilanne ei siis voisi kuulua päätöksen N:o 1/80 7 artiklan ensimmäisen kohdan ensimmäisen luetelmakohdan soveltamisalaan vaan kyseisen päätöksen 7 artiklan ensimmäisen kohdan toisen luetelmakohdan soveltamisalaan, koska hän on asunut vastaanottavassa jäsenvaltiossa säännönmukaisesti vähintään viisi vuotta.

22. Jotta ennakkoratkaisupyynnön esittäneelle tuomioistuimelle voidaan antaa hyödyllinen vastaus, on näin ollen tutkittava, onko päätöksen N:o 1/80 7 artiklan ensimmäisen kohdan toista luetelmakohtaa tulkittava siten, että kolmannen valtion kansalaista, jolla ei ole Turkin kansalaisuutta ja joka on asunut vähintään viiden vuoden ajanjakson ajan sellaisen aviopuolisonsa kanssa, joka on laillisille työmarkkinoille kuuluva turkkilainen työntekijä, voidaan pitää turkkilaisen työntekijän perheenjäsenenä. Jos vastaus tähän kysymykseen on myöntävä, menettääkö tämä kolmannen valtion kansalainen tähän määräykseen perustuvat oikeutensa sen seurauksena, että hänelle ja kyseiselle turkkilaiselle työntekijälle myönnetään näiden oikeuksien saavuttamisen jälkeen avioero?

A *Perheenjäsenen käsite*

23. Unionin tuomioistuinta on jo aiemmin pyydetty tulkitsemaan päätöksen N:o 1/80 7 artiklan ensimmäisessä kohdassa tarkoitettua turkkilaisen työntekijän ”perheenjäsenen” käsitettä. Oikeuskäytännössä on muun muassa todettu, että turkkilaisen työntekijän lapsi säilyttää tämän asemansa senkin jälkeen, kun hän on tullut täysi-ikäiseksi, ja vaikka hän elää vastaanottavassa

9 — Ks. ennakkoratkaisupyynnön esittämisestä tehdyn päätöksen 5 kohdan c alakohta.

jäsenvaltiossa itsenäisesti suhteessa vanhempiinsa.[10] Samoin oikeuskäytännössä on todettu, että turkkilaisen työntekijän perheenjäsenen määritelmää ei ole rajattu työntekijän verisukulaisiin. Jäsenvaltion laillisilla työmarkkinoilla työskentelevän turkkilaisen työntekijän alle 21-vuotiasta poikapuolta tai huollettavana olevaa poikapuolta pidetään nimittäin kyseisen työntekijän perheenjäsenenä.[11]

24. Sitä vastoin unionin tuomioistuimen on nyt ensimmäistä kertaa vastattava siihen, voidaanko kolmannen valtion kansalaista, jolla ei ole Turkin kansalaisuutta, pitää päätöksen N:o 1/80 7 artiklan ensimmäisessä kohdassa tarkoitettuna Turkin kansalaisen ”perheenjäsenenä”, jolla olisi näin ollen oikeus kyseiseen määräykseen perustuviin oikeuksiin. Tässä suhteessa sillä, että yhteisöjen tuomioistuin on useissa tätä määräystä koskevissa asioissa antamissaan tuomioissa käsitellyt turkkilaisen työntekijän *turkkilaisten* perheenjäsenten oikeuksia,[12] kuten ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin korostaa, ei mielestäni ole merkitystä pääasiassa annettavan ratkaisun kannalta. Näissä tapauksissa turkkilaisen työntekijän perheenjäsenellä nimittäin tosiaan oli Turkin kansalaisuus toisin kuin nyt käsiteltävässä tapauksessa.

25. Pelkästään päätöksen N:o 1/80 7 artiklan ensimmäistä kohtaa lukemalla totean, että kyseisessä määräyksessä asetetaan siinä määrättyjen oikeuksien saamiselle neljä edellytystä, eli se, että asianomainen on turkkilaisen työntekijän perheenjäsen, että turkkilainen työntekijä kuuluu laillisille työmarkkinoille, että perheenjäsen on saanut luvan muuttaa työntekijän luokse, ja lopulta, että perheenjäsen on asunut vastaanottavassa jäsenvaltiossa vähintään kolmen tai viiden vuoden ajan. Määräyksen sanamuodosta ei siis käy ilmi, että perheenjäsenen määritelmään kuuluisi minkäänlaista edellytystä kansalaisuudesta; sitä vastoin sen työntekijän, jonka välityksellä perheenjäsen saa nämä oikeudet, täytyy kiistattomasti olla Turkin kansalainen.

26. Koska assosiaatiosopimuksella on tarkoitus säännellä turkkilaisten työntekijöiden vapaata liikkuvuutta unionin alueella, on kuitenkin epävarmaa, voidaanko kolmannen valtion kansalaista, jolla ei ole Turkin kansalaisuutta, pitää turkkilaisen työntekijän ”perheenjäsenenä”, ja voiko tämä kolmannen valtion kansalainen näin ollen vedota päätöksen N:o 1/80 7 artiklan ensimmäisessä kohdassa määrättyihin oikeuksiin.

27. Tässä määräyksessä tarkoitettua ”perheenjäsenen” käsitettä on, kuten yhteisöjen tuomioistuin on todennut edellä mainitussa asiassa Ayaz, tulkittava unionin tasolla yhdenmukaisesti sen varmistamiseksi, että sitä sovelletaan jäsenvaltioissa homogeenisesti.[13] Sen sisältö on siis määritettävä ottaen huomioon sekä tavoite, johon sillä pyritään, että se asiayhteys, johon se kuuluu.[14]

28. Tässä yhteydessä on muistutettava, että päätöksen N:o 1/80 7 artiklan ensimmäisellä kohdalla on kaksi tavoitetta. Kyseisellä määräyksellä pyritään ensinnäkin ennen ensimmäisen kolmen vuoden ajanjakson päättymistä siihen, että siirtotyöläisen perheenjäsenet saavat mahdollisuuden oleskella tämän luona, jotta perheen yhdistämisellä helpotetaan vastaanottavaan jäsenvaltioon jo säännönmukaisesti kotoutuneen turkkilaisen työntekijän työskentelyä ja oleskelua.[15]

29. Tällä määräyksellä halutaan toiseksi vahvistaa turkkilaisen siirtotyöläisen perheen pysyvää sopeutumista vastaanottavaan jäsenvaltioon myöntämällä kyseiselle perheenjäsenelle kolmen vuoden säännönmukaisen asumisen jälkeen mahdollisuus päästä itse työmarkkinoille. Pääasiallinen tarkoitus

10 — Ks. erityisesti asia C-329/97, Ergat, tuomio 16.3.2000 (Kok., s. I-1487, 26 ja 27 kohta) ja asia C-349/06, Polat, tuomio 4.10.2007 (Kok., s. I-8167, 21 kohta).

11 — Ks. asia C-275/02, Ayaz, tuomio 30.9.2004 (Kok., s. I-8765).

12 — Ks. erityisesti asia C-65/98, Eyüp, tuomio 22.6.2000 (Kok., s. I-4747); asia C-325/05, Derin, tuomio 18.7.2007 (Kok., s. I-6495) ja asia C-303/08, Bozkurt, tuomio 22.12.2010 (Kok., s. I-13445).

13 — Ks. kyseisen tuomion 39 kohta.

14 — Ks. tuomion 40 kohta.

15 — Ks. yhdistetyt asiat C-7/10 ja C-9/10, Kahveci ja Inan, tuomio 29.3.2012, 32 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen.

on täten vahvistaa kyseisen perheen, jonka olennainen osa eli pariskunta on jo säännönmukaisesti kotoutunut vastaanottavaan jäsenvaltioon, yhtenäisyyttä.[16] Antamalla aviopuolisolle keino ansaita itse oma toimeentulonsa kyseisessä jäsenvaltiossa määräyksellä vahvistetaan perheen potentiaalista taloudellista tilannetta, joka on kiistaton tekijä kotoutumisessa.

30. Turkkilaisen työntekijän kotouttamiseksi luodun järjestelmän nimenomaisen toimintatavan ansiosta aviopuoliso saavuttaa asetetun määräajan päätyttyä itsenäisen aseman, joka seuraa erityisillä määräyksillä organisoidun järjestelmän luonteesta.[17]

31. Mielestäni tästä oikeuskäytännöstä käy selvästi ilmi, että vaikka päätöksen N:o 1/80 7 artiklan ensimmäistä kohtaa sovelletaan turkkilaisen työntekijän perheenjäseneen, kyseinen määräys on kuitenkin annettu perheen yhtenäisyyden säilyttämiseksi, jotta turkkilainen työntekijä voisi tosiasiallisesti kotoutua vastaanottavaan jäsenvaltioon. Assosiaatiosopimuksen sopijapuolet katsoivat nimittäin, että työntekijän perheenjäsenten läsnäolo työntekijän luona oli olennaista sen takaamiseksi, että työntekijällä on parhaat mahdolliset työolosuhteet tässä jäsenvaltiossa. Tässä suhteessa kyseisellä määräyksellä on näin ollen aivan erityinen merkitys inhimilliseltä kannalta.

32. Näin ollen mielestäni sillä, onko perheenjäsen, jolle on annettu lupa muuttaa turkkilaisen työntekijän luokse, Turkin kansalainen vai ei, on vain vähän merkitystä. Perhettä ei määritä sama kansalaisuus, vaan kiinteät siteet, jotka yhdistävät kahta tai useampaa henkilöä; nämä siteet voivat olla esimerkiksi avioliiton myötä syntyneitä oikeudellisia siteitä, kuten pääasiassa, tai ne voivat perustua verisukulaisuuteen.

33. En ymmärrä, miksi turkkilaisella työntekijällä olisi oikeus pitää yllä perhesiteitään siinä tapauksessa, että hänen aviopuolisonsa on myös turkkilainen, kun sitä vastoin siinä tapauksessa, että hänen aviopuolisollaan on muu kuin Turkin kansalaisuus, häntä estettäisiin saamasta kyseistä aviopuolisoa luokseen. Tämän seurauksena olisi oikeastaan katsottava, että turkkilaisen työntekijän samaa kansalaisuutta olevan aviopuolison läsnäolo hänen luonaan olisi kyseisen työntekijän kotoutumiselle vastaanottavaan jäsenvaltioon tärkeämpää kuin sellaisen aviopuolison läsnäolo, jolla ei ole Turkin kansalaisuutta. Tästä seuraisi lisäksi se, että vastaavassa tilanteessa vaimoa, jolla ei ole Turkin kansalaisuutta, kohdeltaisiin huonommin kuin vaimoa, joka on Turkin kansalainen. Tämä johtaisi syrjintään, jota ei voida hyväksyä.

34. Sen lisäksi, että tällaista arviota on mahdotonta perustella, se loukkaisi merkittävästi itse päätöksen N:o 1/80 7 artiklan ensimmäisen kohdan tarkoitusta sekä turkkilaisen työntekijän oikeutta yksityis- ja perhe-elämänsä kunnioittamiseen, sellaisena kuin siitä on määrätty Euroopan unionin perusoikeuskirjan 7 artiklassa. Perusoikeuskirjan 51 artiklan 1 kohdan mukaan perusoikeuskirjan määräyksiä on nimittäin sovellettava, kun jäsenvaltiot soveltavat unionin oikeutta. Kuten unionin tuomioistuin on todennut edellä mainituissa yhdistetyissä asioissa Kahveci ja Inan antamansa tuomion 23 kohdassa, päätöksen N:o 1/80 7 artikla on erottamaton osa unionin oikeutta, ja jäsenvaltioiden on siis noudatettava kyseiseen määräykseen perustuvia velvoitteita täysin samalla tavalla kuin niillä on velvollisuus kunnioittaa unionin lainsäädännön mukaisia oikeuksia.

35. Sen vastaisesti, mitä Saksan ja Italian hallitukset väittävät, mielestäni arvioni ei laajenna päätöksen N:o 1/80 soveltamisalaa.

36. Kuten totesin aikaisemmin, päätöksen N:o 1/80 7 artiklan ensimmäisestä kohdasta hyötyy edelleen pääasiassa turkkilainen työntekijä, koska tällä määräyksellä on tarkoitus säilyttää perheen yhtenäisyys, jotta työntekijä voisi tosiasiallisesti kotoutua vastaanottavaan jäsenvaltioon. Ne oikeudet, joita

16 — Ks. vastaavasti em. yhdistetyt asiat Kahveci ja Inan, tuomion 33 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen.

17 — Ibid.

kyseisellä määräyksellä myönnetään turkkilaisen työntekijän perheenjäsenille, ovat johdettuja oikeuksia, jotka saadaan ainoastaan tämän perheenjäsenen aseman ansiosta. Turkkilainen työntekijä on siis edelleen ratkaiseva tekijä, jota ilman hänen perheenjäsenensä ei ole mahdollista saada näitä oikeuksia. [18]

37. Lisäksi muistutan, että päätöksen N:o 1/80 7 artiklan ensimmäisessä kohdassa määrätään, että näihin oikeuksiin on oikeus jäsenvaltion laillisille työmarkkinoille kuuluvan turkkilaisen työntekijän perheenjäsenillä, *joille on annettu lupa muuttaa työntekijän luokse.* [19] Jäsenvaltiot voivat siis edelleen vapaasti myöntää luvan perheen yhdistämiseen tai olla myöntämättä sitä. [20] Vasta, kun jäsenvaltiot ovat nimenomaisesti antaneet luvan perheen yhdistämiseen, niiden on noudatettava tällä määräyksellä turvattuja oikeuksia.

38. Toisaalta arviotani tukee se, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan SEUT 45, SEUT 46 ja SEUT 47 artiklassa hyväksytyt periaatteet on saatettava koskemaan mahdollisuuksien mukaan turkkilaisia työntekijöitä, joilla on päätöksessä N:o 1/80 tunnustetut oikeudet. [21]

39. Oikeuskäytännössä on myös toistuvasti todettu, että kyseisen päätöksen 7 artiklan ensimmäisessä kohdassa tarkoitettua turkkilaisen työntekijän ”perheenjäsenen” käsitettä on tulkittava ottamalla lähtökohdaksi tulkinta, joka on annettu asetuksen (ETY) N:o 1612/68 [22] 10 artiklan 1 kohdassa esiintyvälle samalle käsitteelle siltä osin kuin kyse on työntekijöistä, jotka ovat jonkin jäsenvaltion kansalaisia. [23] Kuten Euroopan komissio korostaa, tässä jälkimmäisessä säännöksessä viitataan muun muassa sellaisen työntekijän, joka on jäsenvaltion kansalainen, aviopuolisoihin kansalaisuudesta riippumatta.

40. Asetuksen N:o 1612/68 10 artiklan 1 kohta on kumottu direktiivillä 2004/38/EY, [24] ja tämän direktiivin 38 artiklan 3 kohdassa säädetään, että kumottuihin direktiiveihin ja säännöksiin tehtyjä viittauksia pidetään tähän direktiiviin tehtyinä.

41. Tältä osin direktiivin 2004/38 johdanto-osan viidennestä perustelukappaleesta käy ilmi, että jotta kaikki unionin kansalaiset voivat käyttää oikeutta liikkua ja oleskella vapaasti jäsenvaltioiden alueella vapauden ja ihmisarvon osalta objektiivisten edellytysten mukaisesti, tämä oikeus olisi myönnettävä myös heidän perheenjäsenilleen näiden kansalaisuudesta riippumatta. Näin ollen direktiivin 2 artiklan 2 kohtaan, jossa määritellään perheenjäsenen käsite, ei sisälly mitään unionin kansalaisen perheenjäsenten kansalaisuutta koskevaa edellytystä. Samoin direktiivin 2004/38 säännöksiä, joissa myönnetään oikeuksia unionin kansalaisen perheenjäsenille, sovelletaan myös sellaisiin perheenjäseniin, jotka eivät ole minkään jäsenvaltion kansalaisia. [25]

42. Saksan hallitus on kuitenkin epävarma siitä, voidaanko nykyään viitata direktiivin 2004/38 säännöksiin ja perheenjäsenen käsitteelle annettuun tulkintaan, kun on kyse päätöksen N:o 1/80 7 artiklan ensimmäisessä kohdassa tarkoitetun saman käsitteen ulottuvuuden määrittämisestä. Se katsoo pääosin, että asiassa Ziebell 8.12.2011 annetusta tuomiosta [26] lähtien tässä

18 — Ks. vastaavasti em. asia Bozkurt, tuomion 36 ja 37 kohta.

19 — Kursivointi tässä.

20 — Ks. vastaavasti asia C-467/02, Cetinkaya, tuomio 11.11.2004 (Kok., s. I-10895, 22 kohta).

21 — Ks. em. asia Ayaz, tuomion 44 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen.

22 — Työntekijöiden vapaasta liikkuvuudesta yhteisön alueella 15.10.1968 annettu neuvoston asetus (EYVL L 257, s. 2).

23 — Ks. em. asia Ayaz, tuomion 45 kohta.

24 — Euroopan unionin kansalaisten ja heidän perheenjäsentensä oikeudesta liikkua ja oleskella vapaasti jäsenvaltioiden alueella, asetuksen N:o 1612/68 muuttamisesta ja direktiivien 64/221/ETY, 68/360/ETY, 72/194/ETY, 73/148/ETY, 75/34/ETY, 75/35/ETY, 90/364/ETY, 90/365/ETY ja 93/96/ETY kumoamisesta 29.4.2004 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EUVL L 158, s. 77, ja oikaisut EUVL 2004, L 229, s. 35, EUVL 2005, L 197, s. 34 ja EUVL 2007, L 204, s. 28).

25 — Ks. erityisesti kyseisen direktiivin 6 artiklan 2 kohta, 7 artiklan 2 kohta ja 12 artiklan 2 ja 3 kohta, jotka koskevat oleskeluoikeutta, sekä direktiivin 16 artiklan 2 kohta, joka koskee pysyvää oleskeluoikeutta.

26 — Asia C-371/08 (Kok., s I-12735).

määräyksessä tarkoitettua perheenjäsenen käsitettä ei voida enää tulkita viittaamalla direktiivin 2004/38 säännöksissä esiintyvän saman käsitteen tulkintaan, koska assosiaatiosopimusta koskevien sääntöjen, joilla pyritään puhtaasti taloudelliseen päämäärään, ja direktiivin 2004/38 säännösten, joilla on tarkoitus helpottaa suoraan EUT-sopimuksella unionin kansalaisille annetun, vapaata liikkumista ja oleskelua jäsenvaltioiden alueella koskevan henkilökohtaisen perusoikeuden soveltamista, välillä on olennaisia eroja. [27]

43. En yhdy tähän käsitykseen.

44. Kyseisen tuomion taustalla olleessa asiassa pääasian kantaja nimittäin vetosi direktiivin 2004/38 28 artiklan 3 kohdan a alakohdalla luotuun järjestelmään, joka koskee unionin kansalaisten karkottamista vastaan saamaa vahvistettua suojaa. Hän katsoi vakiintuneen oikeuskäytännön perusteella, että tätä artiklaa olisi analogisesti sovellettava päätöksen N:o 1/80 14 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan kuuluvaan tilanteeseen.

45. Unionin tuomioistuin totesi näin ollen, että sen ratkaisemiseksi, onko unionin oikeuden säännöstä sovellettava analogisesti assosiaatiosopimuksen soveltamisen yhteydessä, on tärkeää verrata yhtäältä tämän sopimuksen tarkoitusta sekä sitä asiayhteyttä, johon se kuuluu, ja toisaalta unionin oikeuden kyseessä olevan toimen tarkoitusta ja sitä asiayhteyttä, johon se kuuluu. [28] Unionin tuomioistuin totesi siten, että erona unionin oikeuteen, sellaisena kuin se seuraa direktiivistä 2004/38, assosiaatiosopimuksella pyritään ainoastaan puhtaasti taloudelliseen päämäärään ja siinä rajoitutaan ainoastaan toteuttamaan työntekijöiden vapaa liikkuvuus asteittain. [29] Sitten kyseinen tuomioistuin selitti, että unionin kansalaisuuden käsitteen takia on sellaisenaan perusteltua, että karkottamista vastaan annettavat huomattavasti vahvistetut takeet, kuten direktiivin 2004/38 28 artiklan 3 kohdan a alakohdassa säädetyt takeet, tunnustetaan yksistään unionin kansalaisille. Unionin tuomioistuin päätteli tästä, että tässä säännöksessä säädetyn järjestelmän, joka koskee vahvistettua suojaa karkottamista vastaan, analoginen soveltaminen päätöksen N:o 1/80 14 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan kuuluvissa tilanteissa ei ole mahdollista. [30]

46. Koska vahvistetun suojan järjestelmä ei koske työntekijöitä, jotka ovat kolmansien valtioiden kansalaisia, vaan unionin kansalaisia, joiden hyväksi unionin lainsäätäjä on säätänyt sitä suurempia takeita, mitä vahvemmin he ovat kotoutuneet vastaanottavaan jäsenvaltioon, analoginen soveltaminen ei siis tule kyseeseen.

47. Nyt käsiteltävässä tapauksessa ei sitä vastoin ole kyse siitä, että turkkilaisiin työntekijöihin sovellettaisiin samaa järjestelmää ja samoja takeita, joita sovelletaan unionin kansalaisiin, vaan kyse on perheenjäsenen käsitteen ulottuvuuden määrittämisestä perheen yhdistämisen yhteydessä. Direktiivin 2004/38 johdanto-osan viidennestä ja kuudennesta perustelukappaleesta käy ilmi, että direktiivillä on tarkoitus, kun siinä myönnetään unionin kansalaisen perheenjäsenille oikeus liikkua ja oleskella jäsenvaltion alueella, helpottaa kyseisen oikeuden käyttämistä, kun näin mahdollistetaan myös unionin kansalaisen perhesiteiden ylläpitäminen perheenjäsenen kansalaisuudesta riippumatta.

48. Perheenjäsenen käsitteellä on mielestäni siis oltava sama ulottuvuus, koska se liittyy sellaisiin säännöksiin ja määräyksiin, joilla direktiivissä ja päätöksessä pyritään samaan tarkoitukseen. Juuri tästä syystä oikeuskäytännössä on toistuvasti todettu, että SEUT 45–SEUT 47 artiklassa hyväksytyt periaatteet on saatettava koskemaan mahdollisuuksien mukaan kansalaisia, joille on assosiaatiosopimuksessa tunnustettu oikeuksia. [31]

27 — Ks. Saksan hallituksen huomautukset (70–72 kohta).

28 — Ks. em. asia Ziebell, tuomion 62 kohta.

29 — Ibid., tuomion 72 kohta.

30 — Ibid., tuomion 74 kohta.

31 — Ibid., tuomion 66 ja 68 kohta.

49. En ymmärrä, miten voitaisiin katsoa, että kun on kyse perhesuhteiden ylläpitämisestä, perheen käsite voisi olla sisällöltään erilainen sen mukaan, onko kyse unionin kansalaisesta vai turkkilaisesta työntekijästä. Molemmissa tapauksissa lähestymistapana on se, että asianomaiselle taataan suurempi sosiaalinen vakaus siten, että hänelle annetaan mahdollisuus saada perheenjäsenensä luokseen ja elää normaalia perhe-elämää. Aviopuolison läsnäolo on välttämätöntä näiden tavoitteiden saavuttamiseksi riippumatta tämän kansalaisuudesta.

50. Tämä ratkaisu on käsitykseni mukaan perusteltu sitäkin suuremmalla syyllä, että sitä edellyttää myös Euroopan yhteisöjen jäsenvaltioiden sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta turkkilaisiin työntekijöihin ja heidän perheenjäseniinsä 19.9.1980 tehty assosiaationeuvoston päätös N:o 3/80,[32] jonka tarkoituksena on jäsenvaltioiden sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittaminen, jotta perinteisille sosiaaliturva-aloille kuuluvat etuudet voitaisiin myöntää sellaisille turkkilaisille työntekijöille, jotka työskentelevät tai ovat työskennelleet yhdessä tai useammassa yhteisön jäsenvaltiossa, sekä heidän perheenjäsenilleen ja heidän jälkeenjääneillensä.

51. Päätöksen N:o 3/80 1 artiklan a alakohdassa määrätään nimittäin muun muassa, että perheenjäsenen käsitteellä on tätä päätöstä sovellettaessa se merkitys, joka sille on annettu asetuksen (ETY) N:o 1408/71[33] 1 artiklassa. Tässä jälkimmäisessä säännöksessä säädetään muun muassa, että perheenjäsenellä tarkoitetaan henkilöä, joka määritellään tai tunnustetaan perheenjäseneksi.

52. Lisäksi oikeuskäytännöstä käy ilmi, että asetuksen N:o 1408/71 2 artiklan 1 kohdassa, jossa rajoitetaan asetuksen henkilöllistä soveltamisalaa, tarkoitetaan kahta selvästi toisistaan erotettavissa olevaa henkilöryhmää: toisaalta työntekijöitä ja toisaalta heidän perheenjäseniään ja jälkeenjääneitään. Jotta asetusta sovellettaisiin työntekijöihin, heidän on oltava jäsenvaltion kansalaisia, valtiottomia henkilöitä tai pakolaisia, jotka asuvat jäsenvaltion alueella. Sitä vastoin *ei ole säädetty mitään kansalaisuutta koskevaa vaatimusta* asetuksen soveltamiseksi sellaisten työntekijöiden, jotka ovat unionin kansalaisia, *perheenjäseniin* [34] tai jälkeenjääneisiin.[35] Yhteisöjen tuomioistuin on samaten todennut, että päätöksen N:o 3/80 henkilöllisen soveltamisalan määritelmä, joka sisältyy päätöksen 2 artiklaan, pohjautuu asetuksen N:o 1408/71 2 artiklan 1 kohdassa olevaan soveltamisalan määritelmään.[36]

53. Koska päätöksen N:o 3/80 1 artiklan a alakohdassa tarkoitettua ”perheenjäsenen” käsitettä on mielestäni näin ollen tulkittava siten, että siihen ei sisälly mitään kansalaisuutta koskevaa vaatimusta, tätä samaa käsitettä, joka esiintyy päätöksen N:o 1/80 7 artiklan ensimmäisessä kohdassa, on tulkittava samalla tavalla.

54. Toisaalta Saksan hallitus katsoo pääosin, että tällaisen arvion seurauksena olisi, että turkkilaisen työntekijän perheenjäseniä kohdeltaisiin edullisemmin kuin unionin kansalaisen perheenjäseniä, mikä rikkoisi assosiaatiosopimuksen lisäpöytäkirjan 59 artiklaa. Kyseinen hallitus esittää erityisesti, että direktiivin 2004/38 nojalla kolmannesta valtiosta kotoisin olevan henkilön, joka on eronnut unionin kansalaisesta, oleskeluoikeuden säilyminen edellyttää – ennen kuin hän saa pysyvän oleskeluoikeuden vastaanottavassa jäsenvaltiossa asuttuaan siellä viisi vuotta säännönmukaisesti –, että hänellä on riittävät varat. Sitä vastoin turkkilaisen työntekijän perheenjäsen saa päätöksen N:o 1/80 7 artiklan ensimmäisen kohdan ensimmäiseen luetelmakohtaan perustuvan oikeuden jo asuttuaan vastaanottavassa jäsenvaltiossa säännönmukaisesti kolmen vuoden ajan, eikä kyseisen oikeuden

32 — EYVL 1983, C 110, s. 60.

33 — Sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin ja heidän perheenjäseniinsä 14.6.1971 annettu neuvoston asetus (EYVL L 149, s. 2)

34 — Kursivointi tässä.

35 — Ks. asia C-308/93, Cabanis-Issarte, tuomio 30.4.1996 (Kok., s. I-2097, 21 kohta).

36 — Ks. asia C-262/96, Sürül, tuomio 4.5.1999 (Kok., s. I-2685, 84 kohta).

saamiseen liity mitään perheenjäsenen elatusta koskevia edellytyksiä. Näin ollen Saksan hallitus katsoo, että jos tätä määräystä tulkittaisiin siten, että sitä sovelletaan myös kolmannen valtion kansalaisen perheenjäseneen, jolla ei ole Turkin kansalaisuutta, tämä edullisempi kohtelu ulottuisi vielä laajemmalle kuin tällä hetkellä.

55. Tältä osin on riittävää muistuttaa unionin tuomioistuimen todenneen, että turkkilaisen siirtotyöläisen perheenjäsenen tilannetta ei voida tehokkaasti rinnastaa jäsenvaltion kansalaisen perheenjäsenen tilanteeseen heidän oikeusasemiensa välisten huomattavien erojen takia. [37]

56. Erityisesti on huomattava, että direktiivin 2004/38 5 artiklan 2 kohdan nojalla unionin kansalaisen perheenjäsenillä, jotka ovat kolmannen valtion kansalaisia, on oikeus tulla jäsenvaltioiden alueelle siten, että heiltä voidaan ainoastaan vaatia viisumia tai voimassa olevaa oleskelukorttia, ja jäsenvaltioiden on kaikin tarpeellisin tavoin helpotettava näiden viisumien saantia ja ne on myönnettävä maksutta ja mahdollisimman pian nopeutettua menettelyä noudattaen. Päätöksen N:o 1/80 7 artiklan ensimmäisessä kohdassa sitä vastoin asetetaan perheen yhdistämisen nimenomaiseksi edellytykseksi se, että muuttamiselle turkkilaisen siirtotyöläisen luokse annetaan lupa vastaanottavan jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti.

57. Lisäksi oikeuskäytännössä on toistuvasti todettu, että ”toisin kuin jäsenvaltioiden työntekijöillä, Turkin kansalaisilla ei ole oikeutta liikkua vapaasti [unionissa], vaan he voivat vedota ainoastaan joihinkin oikeuksiin ja vain vastaanottavan jäsenvaltion alueella”. [38]

58. Lisäksi yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännössä, joka koskee päätöksen N:o 1/80 7 artiklaan perustuvien oikeuksien rajoittamisedellytyksiä, mainitaan paitsi yleiseen järjestykseen, turvallisuuteen ja kansanterveyteen liittyvä poikkeus, jota sovelletaan samalla tavalla sekä Turkin kansalaisiin että unionin kansalaisiin, myös toinen kyseisten oikeuksien menettämisperuste, joka koskee vain turkkilaisia siirtolaisia, eli se, että nämä ovat poistuneet vastaanottavasta jäsenvaltiosta merkittäväksi ajaksi ilman perusteltua syytä. Tällaisessa tapauksessa kyseisen jäsenvaltion viranomaisilla on oikeus vaatia, että halutessaan myöhemmin asettautua uudelleen kyseiseen valtioon asianomainen tekee uuden hakemuksen, jotta hänelle annettaisiin lupa muuttaa kyseisen turkkilaisen työntekijän luokse, jos hän on tästä edelleen riippuvainen, tai tulla työskentelemään kyseiseen valtioon päätöksen N:o 1/80 6 artiklan perusteella. [39]

59. Tästä seuraa, että kun otetaan huomioon kaikki edellä mainitut seikat, katson, että päätöksen N:o 1/80 7 artiklan ensimmäisen kohdan toista luetelmakohtaa on tulkittava siten, että kolmannen valtion kansalaista, jolla ei ole Turkin kansalaisuutta ja joka on asunut vähintään viiden vuoden ajanjakson ajan sellaisen aviopuolisonsa kanssa, joka on laillisille työmarkkinoille kuuluva turkkilainen työntekijä, voidaan pitää turkkilaisen työntekijän ”perheenjäsenenä”.

B *Päätöksen N:o 1/80 7 artiklan ensimmäisen kohdan toisen luetelmakohdan nojalla ennen avioliiton päättymistä saatujen oikeuksien säilyminen*

60. Nyt on pohdittava, menettääkö turkkilaisen työntekijän perheenjäsen päätöksen N:o 1/80 7 artiklan ensimmäisen kohdan toiseen luetelmakohtaan perustuvat oikeutensa sen vuoksi, että hänelle ja turkkilaiselle työntekijälle myönnetään avioero kyseisten oikeuksien saavuttamisen jälkeen.

37 — Ks. em. asia Bozkurt, tuomion 45 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen.

38 — Ks. em. asia Derin, tuomion 66 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen.

39 — Ibid., tuomion 67 kohta.

61. Muistutan, että pääasian tosiseikoista käy ilmi, että kantaja on muuttanut erilleen aviopuolisostaan 3.6.2009 ja avioero on saanut lainvoiman 3.2.2011. Lisäksi pääasian kantaja on asunut keskeytyksettä aviopuolisonsa kanssa alkaen heidän avioliitostaan syyskuussa 2002 siihen asti, kun he ovat muuttaneet erilleen kesäkuussa 2009.

62. Avioeron saadessa lainvoiman kantaja oli asunut aviopuolisonsa kanssa vähintään viiden vuoden ajan ja oli siis jo saanut päätöksen N:o 1/80 7 artiklan ensimmäisen kohdan toiseen luetelmakohtaan perustuvan oikeuden päästä työmarkkinoille.

63. Tältä osin oikeuskäytännössä on todettu, että vaikka perheenjäsen on periaatteessa – ja jollei laillisista syistä muuta johdu – velvollinen asumaan tosiasiallisesti yhdessä siirtotyöläisen kanssa niin pitkään kuin hänellä itsellään ei ole oikeutta päästä työmarkkinoille – toisin sanoen kolmen vuoden ajanjakson päättymiseen asti – näin ei enää ole sen jälkeen, kun asianomainen henkilö on itse saanut laillisesti tämän oikeuden päätöksen N:o 1/80 7 artiklan ensimmäisen kohdan ensimmäisen luetelmakohdan nojalla, eikä tällaista velvollisuutta ole sitä suuremmalla syyllä silloin, kun hänellä on viiden vuoden jälkeen ehdoton oikeus työhön. [40]

64. Jos nimittäin päätöksen N:o 1/80 7 artiklan ensimmäisen kohdan edellytykset täyttyvät, tällä määräyksellä annetaan turkkilaisen työntekijän perheenjäsenelle oma oikeus työmarkkinoille pääsyyn vastaanottavassa jäsenvaltiossa ja vastaavasti oikeus jatkaa oleskeluaan kyseisen jäsenvaltion alueella. [41]

65. Päätöksen N:o 1/80 7 artiklan ensimmäisen kohdan perusteella laillisesti saatujen oikeuksien kaltaiset oikeudet ovat siis olemassa siitä riippumatta, täyttyvätkö näiden oikeuksien syntymiseen vaadittavat edellytykset edelleen, joten perheenjäsen, jolla on jo oikeuksia tämän päätöksen nojalla, voi vahvistaa asteittain asemansa vastaanottavassa jäsenvaltiossa ja kotoutua sinne pysyvästi siten, että hän viettää siihen henkilöön nähden itsenäistä elämää, jonka välityksellä hän on saanut nämä oikeutensa. [42]

66. Kuten unionin tuomioistuin on tarkentanut edellä mainitussa asiassa Bozkurt annetun tuomion 41 kohdassa, tällainen tulkinta on ainoastaan ilmaus saavutettujen oikeuksien kunnioittamista koskevasta yleisemmästä periaatteesta, sellaisena kuin se on vahvistettu oikeuskäytännössä. Toisin sanoen siitä lähtien, kun Turkin kansalaisen perheenjäsen on pätevästi saanut päätöksen N:o 1/80 jonkin määräyksen mukaisia oikeuksia, nämä oikeudet eivät enää riipu niiden syntymiseen johtaneiden olosuhteiden jatkumisesta, koska kyseisessä päätöksessä ei ole asetettu tällaista edellytystä. [43]

67. Näin ollen katson, että päätöksen N:o 1/80 7 artiklan ensimmäisen kohdan toista luetelmakohtaa on tulkittava siten, että kolmannen valtion kansalainen, jolla ei ole Turkin kansalaisuutta ja jolla on turkkilaisen työntekijän perheenjäsenenä kyseiseen määräykseen perustuvia oikeuksia, ei menetä näitä oikeuksia sen vuoksi, että hänelle ja tälle turkkilaiselle työntekijälle myönnetään avioero kyseisten oikeuksien saavuttamisen jälkeen.

40 — Em. asia Bozkurt, tuomion 35 kohta.

41 — Ibid., tuomion 36 kohta.

42 — Ibid., tuomion 40 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen.

43 — Ks. myös vastaavasti asia C-187/10, Unal, tuomio 29.9.2011 (Kok., s. I-9045, 50 kohta).

IV Ratkaisuehdotus

68. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että unionin tuomioistuin vastaa Verwaltungsgericht Gießenille seuraavasti:

Euroopan talousyhteisön ja Turkin välisellä assosiaatiosopimuksella, jonka allekirjoittivat Ankarassa 12.9.1963 yhtäältä Turkin tasavalta ja toisaalta ETY:n jäsenvaltiot ja yhteisö ja joka tehtiin, hyväksyttiin ja vahvistettiin yhteisön puolesta 23.12.1963 tehdyllä neuvoston päätöksellä 64/732/ETY, perustetun assosiaationeuvoston assosiaation kehittämisestä 19.9.1980 tekemän päätöksen N:o 1/80 7 artiklan ensimmäisen kohdan toista luetelmakohtaa on tulkittava siten, että

— kolmannen valtion kansalaista, jolla ei ole Turkin kansalaisuutta ja joka on asunut vähintään viiden vuoden ajanjakson ajan sellaisen aviopuolisonsa kanssa, joka on laillisille työmarkkinoille kuuluva turkkilainen työntekijä, voidaan pitää turkkilaisen työntekijän ”perheenjäsenenä”

— kolmannen valtion kansalainen, jolla ei ole Turkin kansalaisuutta ja jolla on turkkilaisen työntekijän perheenjäsenenä päätöksen N:o 1/80 7 artiklan ensimmäisen kohdan toiseen luetelmakohtaan perustuvia oikeuksia, ei menetä näitä oikeuksia sen vuoksi, että hänelle ja tälle turkkilaiselle työntekijälle myönnetään avioero kyseisten oikeuksien saavuttamisen jälkeen.